

УДК 657.2+336.02

ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПОДАТКУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Н. М. Оводюк

студентка 4 курсу, група ОА-42, навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Науковий керівник – к.е.н., доцент О. О. Осадча

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

У статті досліджено теоретичні аспекти податкового обліку. Показано важливість формування об'єктивної інформаційної бази по податках і платежах до бюджету. Обґрунтовано, що управління податковими платежами є одним з найважливіших завдань бухгалтерського обліку.

Ключові слова: бухгалтерський облік, податковий облік, інформаційне забезпечення оподаткування.

В статье исследованы теоретические аспекты налогового учета. Показана важность формирования объективной информационной базы по налогам и платежам в бюджет. Обосновано, что управление налоговыми платежами является одной из важнейших задач бухгалтерского учета.

Ключевые слова: бухгалтерский учет, налоговый учет, информационное обеспечение налогообложения.

The theoretical aspects of taxation are explored in this article. The importance of the formation of objective information base on taxes and payments to the budget is displayed. Proved that the management of tax payments is one of the most important tasks of accounting.

Tags: accounting, tax accounting, information taxation.

Вступ. Бухгалтерський облік є основним джерелом економічної інформації про фінансово-господарську діяльність суб'єктів господарювання і забезпечує користувачів даними, дотримуючись при цьому вимог щодо повноти та достовірності інформації про діяльність підприємства, його майновий і фінансовий стан. В області оподаткування існує певний формат взаємин між комерційними структурами і державою: виконання вимог податкового законодавства пов'язане з формуванням інформації про об'єкти оподаткування та відображення їх у відповідних реєстрах та податкових деклараціях.

Інформація про розрахунки з бюджетом по податкам і зборам знаходить відображення в системі бухгалтерського обліку на відповідних рахунках, це обумовлено тим, що згідно ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» бухгалтерський облік представляє собою процес формування систематизованої інформації про діяльність підприємства, і складання на її основі бухгалтерської (фінансової) звітності. З виникненням податкового обліку сума платежів до бюджету знаходить відображення у податковій звітності.

Аналіз останніх досліджень. Вивченням особливостей податкового обліку та податкових розрахунків займалося багато вітчизняних вчених: Ф. Бутинець [1], О. Малишкін [4], О. Гусакова [2], М. Коцупатрий [3] та інші. В їхніх роботах досліджуються особливості становлення та розвитку обліку для цілей оподаткування, методи його ведення на підприємствах.

При цьому недостатньо дослідженим залишається питання щодо інформаційного забезпечення обліку і звітності в оподаткуванні, що визначає актуальність теми даної статті.

Метою статті є дослідження теоретичних аспектів відображення розрахунків з бюджетом в податковому і бухгалтерському обліку, які нерозривно пов'язані з веденням бізнесу, обґрунтування взаємозв'язку інформаційного забезпечення по платежах до бюджету і відмінностей при складанні звітності.

Результати досліджень. Особливості податкового законодавства України зумовлюють необхідність ведення податкового обліку, який потрібний для поглиблення інформативності, оскільки на основі даних лише фінансового чи управлінського обліку неможливо забезпечити ефективне функціонування податкової системи.

Наявність різних видів обліку призвела до того, що розрахунки з бюджетом є об'єктами як бухгалтерського обліку, так і податкового обліку, але відрізняються відображенням в реєстрах обліку, методикою складання і відповідно відображення у звітності. Так, об'єктами бухгалтерського обліку є: факти господарського життя; активи; зобов'язання; джерела фінансування діяльності підприємства; доходи; витрати; інші об'єкти у випадку, якщо це встановлено національними стандартами. Отже, розрахунки з бюджетом є одним з об'єктів бухгалтерського обліку. В економічній літературі під об'єктом податкового обліку розуміють об'єкти оподаткування: доходи і витрати суб'єкта господарювання, транспортний засіб, якому властива певна потужність, площу об'єктів нерухомості, обсяги реалізації товарів, робіт і послуг тощо, вартісна оцінка яких визначає розмір податкової бази поточного періоду або податкової бази наступних періодів. Таким чином, об'єкти податкового обліку в деяких аспектах можуть збігатися з бухгалтерським, але використання цієї інформації здійснюється для різних цілей. В економічній літературі існує думка, що взаємодія систем бухгалтерського і податкового обліку відбулося відносно незалежно один від одного під впливом різних економічних і політичних реалій. Вважається, що бухгалтерський облік виник поза зв'язком з утворенням і розвитком держави. Причиною його розвитку була господарська діяльність економічних суб'єктів. В ході розвитку держави облікові записи, що не представляли ніякого інтересу спочатку, набули значення аргументу, використовуваного в судових розглядах, і тільки потім порядок ведення облікових записів був закріплений на законодавчому рівні

У світовій практиці існує три можливі варіанти впровадження системи податкового обліку:

1. створюється повністю незалежна система податкового обліку, яка не має прямого відношення до бухгалтерського. Даний варіант повного податкового обліку без істотного впливу на бухгалтерський відповідає концепції відносин двох видів обліку в англо-американських правових системах.

2. створюється система податкового обліку, інтегрована до складу бухгалтерського обліку. Такий варіант «включення» оподаткування в систему, що діє в бухгалтерському обліку, схожий на систему відносин податкового та бухгалтерського обліку в країнах континентальної Європи.

3. передбачає використання в цілях оподаткування результатів даних бухгалтерського обліку в незмінному вигляді.

Останній варіант був би ідеальним на сьогоднішній день, однак він спричинив би зменшення податкових надходжень до бюджету, адже база оподаткування за даними фінансового обліку є меншою, ніж за даними податкового обліку.

У праці американських вчених Х'ю Олта і Брайана Арнольда «Порівняння оподаткування прибутку» (Comparative Income Taxation) зазначається, що відмінності між податковими і фінансовими правилами обліку прибутку виникають тоді, коли податкові інструменти використовуються в економічних, соціальних та культурних цілях [6]. Однак, з одного боку отримавши менші надходження до бюджету, з іншого – отримаємо беззаперечну перевагу у вигляді прозорішої та зрозумілішої податкової системи, з меншим податковим тиском на бізнес та значно меншими часовими та фінансовими витратами на ведення податкового обліку. Зазначене стане стимулом для виходу бізнесу з тіні, відкриття нових підприємств, притоку іноземних інвестицій.

Метою обліку в оподаткуванні є формування достовірного і законодавчо обґрунтованого розміру податкової бази з конкретного податку, представленої у податковій звітності у вигляді податкової декларації за відповідними податками. У бухгалтерському обліку об'єкти обліку становлять інтерес не з точки зору оподаткування їх податком, а з метою достовірності відображення в обліку і повноти формування інформації, тому для цілей бухгалтерського обліку відображаються всі операції, незалежно від їх впливу на податкові наслідки. Під податковим обліком в широкому сенсі розуміється система його правового, методичного, технологічного та організаційного забезпечення. У вузькому сенсі податковий облік – це особливий порядок і механізм обліку для обчислення податкової бази по кожному податку звітного періоду. Таким чином, об'єкт податкового обліку необхідно розглядати як у широкому, так і вузькому сенсі. У широкому сенсі об'єктом податкового обліку є взаємовідносини держави і бізнесу шляхом обліку платників податків та проведення заходів з обліку і контролю платежів, що надходять до бюджету. У вузькому сенсі об'єктом податкового обліку є інформація про оподатковуваних базах, податкових ставках, сумах податків та платежів з конкретного податку.

Взаємодія бухгалтерського та податкового обліку здійснюється в процесі реєстрації фактів господарського життя та формуванні бухгалтерської та податкової звітності. Визначення суми податкових платежів здійснюється в процесі обробки інформації різного рівня і по кожного напрямку. Так, бухгалтерський облік розрахунків з податків і зборів – це відображення їх на відповідних рахунках, а податковий облік вимагає від суб'єктів господарювання обґрунтування розміру податкової бази, застосування певної ставки податку, які можуть бути виражені у відсотках до вартості або в натуральному вимірнику, і суми платежу. Таке обґрунтування знаходить своє відображення в реєстрах, які в умовах автоматизованого обліку формуються в інформаційних облікових системах і які не знаходять належної уваги ні з боку бухгалтерських служб, ні з боку податкових органів. Так, для цілей бухгалтерського обліку інформація про потужності транспортного засобу, пільги за різними податками, кількості видобутої води і т.д. мало цікава з позиції врахування цих показників, однак вона необхідна для розрахунку оподатковуваних баз і формується на практиці або на спеціальних реєстрах, або шляхом доповнення реєстрів бухгалтерського обліку.

Інформаційне забезпечення податкового обліку включає зовнішні та внутрішні джерела інформації. Зовнішніми інформаційними джерелами є законодавчі та нормативні акти, спеціалізована література, семінари тощо. Внутрішню інформаційну базу податкового обліку становлять первинні облікові документи, аналітичні реєстри податкового обліку, реєстри господарських операцій, стану рахунків, одиниці податкового обліку, декларації, розрахунки

податкової бази, положення про облікову політику на підприємстві, посадові інструкції тощо.

Незважаючи на виділення податкового обліку з бухгалтерського, їх зв'язок єдиною інформаційною базою, якими є первинні документи, є очевидною. Саме за первинним документом складається деяке початкове уявлення про характер і особливості операцій, що здійснюються підприємствами. Для цілей бухгалтерського обліку первинні документи необхідні для реєстрації фактів господарського життя, а для цілей податкового обліку первинні документи є підтвердженням формування оподатковуваних баз.

Висновки. Найбільший інтерес держави до суб'єкта підприємницької діяльності проявляється в області розрахунку і сплати податків та платежів до бюджету. Помилки, допущені в процесі розрахунку податкових показників, можуть привести до серйозних наслідків для діяльності підприємства. У зв'язку з цим управління податковими платежами, на наш погляд, є одним з найважливіших завдань бухгалтерського обліку. Саме процес формування інформаційної бази по податках і платежах до бюджету вимагає ретельного підходу до методики їх розрахунку, нарахування, терміни сплати і відображення на рахунках бухгалтерського обліку відповідно до нормативних актів і законодавства. Таким чином, податковий облік має свою методологію, починаючи від формування вхідної інформації і закінчуючи формалізованою звітністю, яка використовуються в управлінні підприємством та знаходить відображення в його єдиній обліковій системі.

1. Бухгалтерський податковий облік. Навчальний посібник для студентів спец. 7.050106 «Облік і аудит» / За ред. д.е.н., проф. Ф. Ф. Бутинця, к.е.н., доц. С. Л. Берези. - 2-е вид., доп. і перероб. – Житомир : ЖДТУ, 2004. – 384 с.
2. Гусакова О. С. Податковий облік: навчальний посібник / О. С. Гусакова. - К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 214 с.
3. Коцупатрий М. М. Податковий облік і звітність : Навч. посіб./ М. М. Коцупатрий, С. І. Ковач, В. В. Мельничук. – К. : КНЕУ, 2006. – 312 с.
4. Малишкін О. Про статус податкового обліку українського підприємства / О. Малишкін // Бухгалтерський облік і аудит. - 2009. - № 2. - С. 48-57.
5. Цой Е. В. Информационное обеспечение налогового учета / Е. В. Цой // Теория и практика общественного развития. – 2012 - № 10. – С. 295- 297.
6. Hugh J. Ault, Brian J. Arnold, Guy Gest. Comparative Income Taxation : A Structural Analysis / Hugh J. Ault, Brian J. Arnold, Guy Gest. – Kluwer Law International, 2010. – 550 p.